

УДК 336.13.01(477)(091)

Глущенко В. В. Історія фінансової науки України (вишкіл студії) : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів спец. «Фінанси і кредит» та «Банківська справа» / В. В. Глущенко, Д. М. Загорська. – Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 300 с.

Рецензований посібник, підготовлений авторами з Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, може претендувати на достатньо високу оцінку, оскільки містить оригінальний матеріал та цікаві узагальнення. Важливий він не лише з наукової та навчально-методичної точок зору, але й із морально-психологічної, бо в ньому віддається належна шана науковому доробку багатьох українських вчених у галузі фінансової науки, зокрема і тим із них, які працювали в вище згаданому університеті.

Цілоком можна погодитися з думкою авторів, що історію фінансової науки України неможливо викласти без світової фінансової науки і російської в тому числі, оскільки російська фінансова думка була також і українською, зважаючи на те, що багато українців за своїм походженням працювали на керівних фінансових посадах Російської імперії, а згодом – СРСР.

Правомірним нам також здається те, що автори починають відлік розвитку вітчизняної фінансової думки з Київської Русі, при цьому відзначаючи, що фінансова думка в Київській Русі, як і в інших державах того часу, не була розвиненою і не складала цілісної системи знань, а фінансові явища пояснювалися на підставі філософських та релігійних уявлень (с. 25 книги).

Досить цікавими є розмірковування авторів щодо фінансової політики українських гетьманів. Вона, як справедливо підкреслюють автори, характеризувалася трьома головними обставинами: 1) була атрибутом державності; 2) була засобом розвитку національного господарства; 3) відзначалася певною демократичністю (с. 39), хоча тут точніше було б говорити про ліберальність.

Певну увагу автори приділяють ролі фінансів у добу Української революції 1917–1920 рр. У навчальному посібнику зазначається, що це був період створення української фінансової системи, оскільки Україна на початку цього періоду не мала ні своїх грошей, ні своїх податків, ні свого банку і фінансово повністю залежала від Росії (с. 190). У цих умовах українські уряди скоріше емпірично, ніж теоретично вирішували питання створення національної фінансової системи, хоча були вдалі спроби розробити теорію касового виконання доходів і видатків бюджету, а також порядку здійснення обліку грошових і матеріальних цінностей в організаціях й установах.

Найбільший інтерес у мене особисто, як у фахівця з історії 1920-х рр., викликав розділ, присвячений грошовій реформі та розвитку емісійного господарства у 1922–1924 рр. Тут автори віддали належне ролі уродженця Херсонської губернії В. В. Тарнавського у формуванні ідеології цієї реформи. Його ідея полягала в тому, щоб, не припиняючи емісію «совзнаків», що знецінювалися і якими покривався бюджетний дефіцит, паралельно випускати (для комерційного обігу) відносно стабільні банкноти, у певній мірі забезпечені золотом та валютою. Не обійшли увагою автори й погляди видатного харківського фінансиста О. Г. Лібермана, який був одним з теоретиків економічної реформи 1965–1967 рр. в СРСР. У посібнику підтримується уже усталена в фінансовій науці думка про те, що його статті в газеті «Правда» у 1962 і 1964 рр. були стилієм викладом концепції економічної реформи (с. 247).

Можна відзначити ще й інші позитивні якості цієї книги, проте вона має й певні недоліки. Перший з них, – що зразу впадає в очі, – це деяка неохайність в оформленні книги. В ній чимало друкарських помилок та неправильно перекладених слів. Є повтори. Наприклад, на с. 283 і 286 надруковано один і той самий сюжет про сучасний потенціал фінансової науки в Україні. Не всі питання для самоперевірки, що наводяться в посібнику, є вдалими. Зокрема, на с. 218 таким є питання про основні положення німецької класичної філософії, що виходить за рамки заявленої теми. Однак це окремі недоліки, що суттєво не впливають на позитивне враження від книги, яка, безсумнівно, буде корисною для фахівців та студентів багатьох наук.

Володимир Греченко,

доктор історичних наук, професор

(Харківський національний університет внутрішніх справ)

УДК 347.99:347.64-058.862](477.)(091)

В. Є. Кириченко,

доктор юридичних наук, професор

(Харківський національний університет внутрішніх справ)

Історико-правове дослідження органів опіки і піклування в Україні

Діти, позбавлені батьківського піклування, – невід’ємна складова цивілізації. Війни, хвороби та епідемії, стихійні лиха та батьківська зрада стали основними джерелами сирітства. Потреба мати сім’ю, батька й мати – одна з найсильніших потреб дитини, проте коли вона позбавлена батьківської турботи, піклування про сироту перебирає на себе суспільство і держава. Саме ефективність